

2 december – Thomas Millroth

Kunstkritikks julkalender 2014

1/12 [Birgitte Kirkhoff Eriksen](#)2/12 [Thomas Millroth](#)

3/12

4/12

5/12

6/12

7/12

8/12

9/12

10/12

11/12

12/12

13/12

14/12

15/12

16/12

17/12

18/12

19/12

20/12

21/12

22/12

23/12

24/12

Vilka var årets mest intressanta utställningar, händelser och publikationer 2014? I Kunstkritikks julkalender sammanfattar Kunstkritikks egna skribenter och inbjudna gäster konståret 2014.

Nummer två är konst- och musikkritikern Thomas Millroth, som medverkar regelbundet i Sydsvenskan och soundofmusic.nu. Han har publicerat ett fyrtiotal böcker, varav de senaste handlar om Elisabet Hermodsson, Lage Lindell och Carl Fredrik Reuterswärd. Mellan 1995 och 2008 var han chef för Ystad konstmuseum.

Utställningar

We Hate in Order to Survive, Inter Arts Center, Malmö.

Arrangerad av det konstnärsdrivna Woodpecker Projects, som även står bakom tidskriften Papi och har ett växande nätverk. Här samlade de 21 konstnärer kring hatets natur, känslor och förvridna logik. Några få exempel: Danska Maj Hasager visade dokument kring den italienska futurismen och fascismen, som båda strävade efter samhällelig dynamik; bilder med förförlig modernism alternativt idyll, men samtidigt ruvande på förödande elitism och korporativism. Genom hela utställningen gick en kraftoptimistisk rörelse. Ann Böttcher lät en leende Hitler i skjortärmarna ta första spadtaget till Autobahn, en sinnebild för dynamik och framsteg. Och nationell idyll: träden längs motorvägen skulle ju vara germanska. Böttchers tecknade gran var som en rörande tankespillra. Skulptören Linnéa Carlsson visade en filmad version av teatergruppen Institutets föreställning *Den Inneboende*, som hon medverkat till. Instängd brutalitet och förtätad musik i källarlokal. Migrationen är den dödliga motrörelsen till hatets nationalistiska dynamik. Viktor Rosdahl reste ett monument över våld och rasistiska strukturer i ett Europa där människor på flykt går under i tusental. Döden fanns hela tiden närvarande genom drunkning. Den som behövde lätta på trycket efter sunkigt romantiska fascistdrömmar, rasism och våld kunde skriva upp Mathias Kristerssons tjutande *Noise Against Fascism* på högsta volym!



Mathias Kristersson, *Noise Against Fascism*, i *We Hate in Order to Survive* på Inter Arts Center i Malmö.

Bristen på pekpinnar var välgörande, våldet var obarmhärtigt, men orsakerna fick vara lager av tanke- och känslolager, där förförlig naturromantik spelade en viktig roll. En av de mest lyckade konstnärliga friläggningarna av hatets anatomi, där nervtrådarna vibrerade av samtid.

Hanna Sjöstrand, CirculationsCentralen, Malmö / Aura, Lund.

Två utställningar i följd av Hanna Sjöstrand. Först på konstnärsdrivna CirculationsCentralen. Helt bländande vit. På konstmässan Market hade Sjöstrand målat av de deltagande gallerier med den speciella stockholmsvita nyansen. Det vita blev kommersialismens bländverk, men på varje pannå sparade hon ut de utrymmen där det hängde konst. Som avslutning på CirculationsCentralen målade hon på samma vis av sin egen utställning. Det handlade alltså om bländning, om ljus. Och det gjorde även den direkt därpå följande utställningen i Krognoshuset/Aura. Då Sjöstrand målar, filmar eller skulpterar rör det sig om en idé eller en tankefigur som hon vill undersöka och pröva. Men icke illustrera. Hos henne handlar det alltid om det visuella. De verk hon gör ställer också och inte minst frågor till henne själv. Nu dröjde hon vid myten om sekelskiftets nordiska ljus, där hon utgick från fyra klassiska friluftsmålningar. Hon behöll bildernas ursprungliga format i de akrylglasskivor hon målade på, men landskapen drogs ut i långa horisontlinjer som i en krånglande dator. En distortion som väckte frågor om nationalromantikens dos av nationella myter och den intolerans,



Hanna Sjöstrand, installationsvy från Aura i Lund.

som blir följden av nationalismen. Dessutom är Sjöstrand en lysande målare, färgerna och penseldragen har sinnlig kropp där de sträcker ut sig över de genomlysta akrylglasen.

Men hennes målningar rymde lika lite naturromantik som den video där träden markerar stillhet, tills den bryts av brakets då ett av dem faller. En annan video visar ett par ögon som speglar himlen, och där regelbundna torra smällar, som från slag, får ansiktet att rycka till gång på gång. I ytterligare en annan video knacker Sjöstrand systematiskt håll i en vägg: in med ljuset, belys de ideologiska myterna, släpp ut, släpp in. Slå, slå, små hål spricker upp och gläntar till himlen. Precis som i videon med ögonparet.

För mig började och slutade utställningen i källarvåningens motställda spegelpyramider, där den övre släpper ut seiga spår av vit färg av samma nyans som i gallerirummens kommersiella bländverk i utställningen på CirkulationsCentralen. Kletiga spår över de blanka speglarna. Ett hot? Vid närmare eftertanke öppnar de reflekterande ytorna utställningen för världen omkring.

Sirous Namazi, *Twelve Thirty*, Nordenhake, Stockholm.



Sirous Namazi, *Twelve Thirty*, Nordenhake Stockholm.

Jag har följt Sirous Namazis arbete ända sedan han gick på Malmö konsthögskola. Där arbetade han med fragment av boende. Som en ensam balkong. Och så den magnifika utställningen på Lunds konsthall 2009 fylld av moduler, rester av boplatser, lägenheter, platser mer för tanken än kroppen. Ett drag av förflyttning och hot fanns där alltid. De minnena förstärktes på Nordenhake, där Namazi rekonstruerade familjens lägenhet: «A spatial case study of my childhood home before its plundering on 15th of November 1979 as a result of the persecution of members of Bahai faith in Shiraz, Iran, shortly before the fall of the Shah.» Han hade sitt minne och fyra fotografier. Utifrån detta rekonstruerade han minutöst ett handfat, en lampa, en trappa och så vidare. I efterhand tänker jag in dessa detaljer i de tomma bomoduler han tidigare har gjort.

Föremålen, spåren av tiden, flykten, var genom sin starka närvaro, också genom det frånvarande, en oerhörd upplevelse. Samtidigt publicerade Namazi en katalog som i sin omsorgsfulla dokumentation och medvetna fragmentariska bildvärld blev en artist's book med minnet som tema. Han förvandlade katalogens format till något väsentligt genom att visa att tiden är en plats.

Publikationer

Nina Canell och Robin Watkins, *Bom Dia Boa Tarde Boa Noite*, Berlin, 2014.

Nej, Bom Dia Boa Tarde Boa Noite är inte titeln på Canells bok, det är förlaget i Berlin, specialiserat på konstnärsgjorda böcker. Verkligen värt att nämnas, för övrigt. Canells bok innehåller bilder av kablar i genomskärning, vilket visar sig vara *found art* av rang. Den kom ut samtidigt som hon hade utställning på Moderna Museet, fylld av funnen ljudpoesi, ungefär så som den har kunnat höras hos en Rolf Julius eller Christina Kubisch. Där Canell rör sig möts ljud, bild, musik, ja, också känslan av röst, andning: intensivt lyssnande. Hon gör sina verk till en fråga om alla sinnens sinnlighet. Resultatet? Fynd som är musik, musik som är bild, bild som är klingande fynd ur vardagen. Gärna dolda. Eller med röstkonstnären och ljudimprovisatören Elke Schipper: «Det handlar om en sublimering av allt runt om oss som låter, om mottagligheten för färg och dynamik i de ljud som döljer sig i vår vardag, känsla för rytmen i olika förlopp, utvecklandet av empati för till exempel de rosslande ljuden i en



Nina Canell och Robin Watkins, *Bom Dia Boa Tarde Boa Noite*, Berlin, 2014.

kaffekvarn, det handlar om att ta till sig det som ses som profant och göra det till ett material för de egna känslorna och föreställningarna, och detta passar mycket bra för en musikers öra.»

Det mesta jag nyss konstaterat finns också i Canells bok. Att hon har en musikers öra kunde jag höra, men i boken mötte jag en blick som är lika musikalisk och klangkänslig. Boken är (som jag slapt skulle kunna säga för att slippa förklara närmare) kongenial med hennes klingande verk. Grafiskt partitur för ljudkonst eller en visuell beskrivning av fördolda klangliga förlopp. Först kommer alla vackert genomskurna kablars gåtfulla uppsyn, sedan följer förklaringar och reflektioner. Där fann jag ett påpekande av Gilles Deleuze, att ett rhizom varken har början eller slut men alltid en mitt. Det är också en utmärkt beskrivning av Canells bok. Utan pärm och rygg, de trådbundna arken synliga, sköra, och själva de färgade linnetrådarna slingrar sig ut och in i arken, liksom en påminnelse om just rhizomets mittpunkter.

Ditte Ejlerskov och EvaMarie Lindahl, *About: The Blank Pages*, Malmö konsthall / Ystads konstmuseum.

Taschen Verlags små böcker med konsthistoriens stora finns spridda överallt. Men av cirka 100 böcker handlar endast fem om kvinnliga konstnärer. Det blev utgångspunkten för Ejlerskovs och Lindahls bokprojekt. De skrev till ledningen för Taschen och undrade varför Cindy Sherman, Agnes Martin, Louise Bourgeois eller Artemisia Gentileschi inte fanns med? Samtidigt bifogade de en lista över kvinnliga konstnärer som borde tas upp, och erbjöd ett samarbete. Så vitt jag vet fick de inget svar. Men de byggde upp ett par klassiska exponeringar för Taschen-serien, som de kompletterade med ett strikt urval kvinnliga konstnärer, så att fördelningen blev 50–50. Där skyltade de nu med monografier i klassiskt Taschen-format om Cindy Sherman, Agnes Martin, Louise Bourgeois och andra åsidosatta, sida vid sida med de redan utgivna böckerna. Den som nyfiket bläddrade i något av de nytilkomna banden möttes av idel blanka sidor. Ejlerskovs och Lindahls bokinstallation visades i Malmö konsthalls och Ystads konstmuseums boklådor, vilket var en viktig del av projektet. Ett ovanligt väl funnet exempel på artists' books som installation och aktivism.



Ditte Ejlerskov och EvaMarie Lindahl, *About: The Blank Pages*, Malmö konsthall / Ystads konstmuseum.

Peter Cornell, *Öppningar, Idéer & Notiser*, Gidlunds.

Låt oss vara uppriktiga, det finns inte alltför många konstkritiker som går att läsa när nyheterna har lagt sig. Men det finns ju undantag. Då konstnären Jan Häfström skrev, var det något helt annat än att konfronteras med de vanliga fraserna. Sådant kan jag sakna. Vad återvänder jag själv till? Ola Billgren, Werner Aspenström, Lennart Sjögren, Birgitta Trotzig eller Eva Ström, då jag finner något av dem. Och i min bokhylla står prydligt uppgradade alla böcker av Peter Cornell, studier och långa essäer. Här kommer något annat, ett urval av dagskritik, som ordnats i ett associativt flöde, alls icke beroende av kronologi. Konst, filosofi, idéer korsbefruktar varandra. Det lilla formatet är laddat, hans språk är fritt från samtida later och manér. Han vet att skriva om det han ser, och förstår mycket väl att orden blir en ny prövning av vad han just sett, men aldrig en bekräftelse av något slag (tid, fördomar).



För mig i är detta en av de väsentligaste konstböckerna på mycket länge, en som jag kommer ha för att skärpa mina ord och tvätta ögonen, befria mig från tillfälliga kontaminationer.

Händelser

Officin, Carlsberghuset, Köpenhamn.



Officin, Carlsberghuset, Köpenhamn.

I konglomeratet av ateljéer, gallerier och näringsställen i det gamla Carlsbergområdet ligger Officin. Det drivs av grafikern och formgivaren Louise Hold Sidenius, en av författarna till den magnifika konstbibeln *Danske Kunstnerbøger* som kom ut i fjor. Hon samarbetar med flera konstnärer som jag med intresse följer, till exempel Lea Porsager och Marie Kølbæk Iversen. Officin är ett centrum för artists' books och andra konstnärliga böcker, och en av samtidens vitalaste platser för allt som kretsar kring boken: artists' books, litteratur, teori, grafisk form, grafik. Då detta skrivs pågår en utställning med schweiziska böcker. Vad som också går i dagen i verksamheten är en stark linje bakåt i danska konstlivet. Och då snackar jag inte retro utan energi. Jorn och Kirkeby är levande materia. Just nu pågår här ett projekt kring Jorns artist's book från 1968, *La langue verte et la cuite*, populärt kallad hans «tungebog». Tungt.

Gelbe Musik, Berlin.

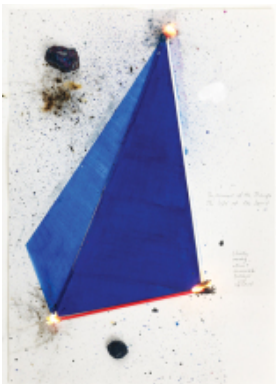
RIP. Gelbe Musik blev nästan 33 1/3 år. Butiks innehavaren Ursula Block och hennes medarbetare räknade fel på några veckor. Det är egentligen bra, annars hade det varit förväntat. Och Gelbe Musik har aldrig någonsin varit förväntad. Ljudkonst, bild och konstmusik hade ett frirum här på Schaperstraße 11 i västra Berlins Charlottenburg, inte långt från filharmonin. Här lanserades de mest udda etiketter, specialutgåvor och vad Ursula Block träffande utnämnde till Künstlerschallplatten/artists' records, i analogi med artists' books. Hyllorna var alltid fyllda med specialutgåvor inom bild-musik-ljudkonst. På väggarna arrangerades av och till små specialutställningar av Christina Kubisch, Nam June Paik, Sven-Åke Johansson, Olga Neuwirth, Bernhard Leitner, Ulrich Eller för att på måfå nämna några. Här fanns alltid editioner av till exempel Henning Christansen, Imi Knoebel eller Arthur Köpcke, verk som knappast gick att finna annars. Block hade gedigna kunskaper och djupa förankringar i de viktigaste europeiska experimentella rörelserna från Fluxus och framåt.



Gelbe Musik, Berlin.

Ett kapitel för sig var vernissagekorterna, som utformades av utställarna själva. Ibland verkligt originella exempel på printed matter/trycksaker som alternativa utrymmen. Gelbe Musik kommer dock leva kvar som arkiv. Det kändes som en tröst under avskedskonserten *Broken Music* den 10 april på Hamburger Bahnhof.

Signal på Charlottenborg, Jennifer Tee.



Jennifer Tee, *Occult Geometry*, Signal.

Galleriet Signal i Malmö har länge varit en av landets viktigaste platser för konst. Men det är sällan hyresvärdar och fastighetsägare förstår detta. Således blev galleriet uppsagt från sina lokaler på Monbijougatan. Hemlösa men icke rådvilla arrangerade de på Kunsthal Charlottenborg i Köpenhamn den första utställningen av Jennifer Tee i Skandinavien. En påminnelse att viktiga aktörer på konstscenen knappast förmår agera på en kommersiell marknad om de ska behålla sin betydelse. Signal har inte kastat in handduken, de dyker snart upp igen med nya lokaler i Malmö.

Kunstkritikk

2

julekalender